
Carrousel van somatiek bij de oudere

Pauline Luijkx
Specialist ouderengeneeskunde

Carrousel van somatiek bij de oudere

- Wondbehandeling in de thuissituatie
- Nieuwe heup/knie?? (Contra) indicaties en revalidatietraject
- Pneumonie: the old men's friend??
- Pruritus senilis

Wondbehandeling in de thuissituatie

Wat wordt er niet behandeld:

Bijtwonden
Schaafwonden
Snij- of steekwonden
Brandwonden

Wat wordt er wel behandeld:

Wondbehandeling bij:

Decubitus

(Ulcus cruris)

Casus 1

Categorie 1.

Gradatie	Definitie	Doel behandeling	Behandeling	Wondmateriaal
1. 	Niet-wegdrukbaar roodheid van de intacte huid. Verkleuring van de huid, warmte, oedeem en verharding (induratie) zijn andere mogelijke kenmerken.	Beschermen van de huid en het wegnemen van druk- en schuifkrachten	<ul style="list-style-type: none"> - Probeer de oorzaak v/d decubitus te achterhalen en deze op te heffen. - Bescherming van de huid. Zie hiernaast het daarvoor geschikte wondmateriaal. - Intensiveer preventieve maatregelen. 	Wondfolie of een hydrocolloïd. Daarnaast barrièrecrème/spray.

Casus 2

Categorie 2a.

Gradatie	Definitie	Doel behandeling	Behandeling	Wondmateriaal
2a. Blaardak intact 	Oppervlakkig huiddefect van de opperhuid (epidermis), al dan niet met aantasting v/d huidlaag daaronder (lederhuid of dermis). Het defect manifesteert zich als een blaar.	Blaardak beschermen.	<ul style="list-style-type: none"> - Blaar laten indrogen en vrijleggen. - Barrièrefilm of wondfolie gebruiken. 	Wondfolie/ Barrièrecreme/ spray

Categorie 2b.

Gradatie	Definitie	Doel behandeling	Behandeling	Wondmateriaal
2b. Blaardak niet intact 	Oppervlakkig huiddefect van de opperhuid (epidermis), al dan niet met aantasting v/d huidlaag daaronder (lederhuid of dermis). Het defect manifesteert zich als een oppervlakkige ontvelling.	Infectie voorkomen, absorberen exsudaat.	<ul style="list-style-type: none"> - De wond schoon spoelen met lauw kraanwater. - Een vochtig wondmilieu creëren en vitale huid beschermen. - Verder zie behandeling graad 3 en 4. 	Weinig exsudaat. - Wondfolie en hydrogel. Veel exsudaat. - Schuimverband, absorberend verband, hydrocolloïd.

Casus 3

Categorie 3 (de rode wond).

Gradatie	Definitie	Doel behandeling	Behandeling	Wondmateriaal
3. Rode wond 	Een huiddefect met schade of necrose van de huid en onderhuids weefsel (subcutis). De schade kan zich uitstrekken tot aan het onderliggende bindweefsel vlies (fascie). (oppervlakkige decubitus)	Beschermen, creëren vochtig wondmilieu, absorberen van het overtollig exsudaat.	Weinig exsudaat. <ul style="list-style-type: none"> - Huidreiniging, schoonspoelen met lauw kraanwater. - Bescherming van de gezonde huid. Veel exsudaat. <ul style="list-style-type: none"> - Huidreiniging, schoonspoelen met lauw kraanwater. - Maak gebruik van geschikt wondmateriaal. Zie hiernaast. 	Weinig exsudaat. <ul style="list-style-type: none"> - Hydrocolloïd of hydrogel. Afdekken met niet verklevend verband, barrièrecrème/spray op de wondranden. Veel exsudaat. <ul style="list-style-type: none"> - Hydrofibre afdekken met absorberend verband of schuimverband met barrièrecrème/spray.

Categorie 3 (de gele wond).

Gradatie	Definitie	Doel behandeling	Behandeling	Wondmateriaal
3. Gele wond 	Zie definitie gradatie 3 rode wond.	Reinigen van de wond, absorberen van debris, voorkomen of behandelen infectie.	Weinig exsudaat. <ul style="list-style-type: none"> - Wond spoelen met lauw kraanwater. - Bescherming van de gezonde huid. Gebruik hiervoor geschikt wondmateriaal (zie hiernaast). Veel exsudaat. <ul style="list-style-type: none"> - Huidreiniging, schoonspoelen met lauw kraanwater. - Maak gebruik van geschikt wondmateriaal (zie hiernaast) 	Weinig exsudaat. <ul style="list-style-type: none"> - Barrièrecreme, hydrogel met alginaat en niet verklevend verband. Veel exsudaat. <ul style="list-style-type: none"> - Hydrofibre met absorberend verband of schuimverband afdekken.

Categorie 3 (de zwart wond).

Gradatie	Definitie	Doel behandeling	Behandeling	Wondmateriaal
3. Zwarte wond 	Zie 'Definitie gradatie 3 rode wond'.	Necrose verwijderen.	Droge necrose. <ul style="list-style-type: none"> - Huidreiniging en schoonspelen met lauw kraanwater. - Necrotomie, indien droge necrose op hielen geen necrotomie maar vrijhouden van onderlaag. Natte necrose met weinig exsudaat. <ul style="list-style-type: none"> - Wondspoelen met lauw kraanwater + bescherming van de gezonde huid. Maak gebruik van een materiaal om de necrose te verwijderen (zie hiernaast). Natte necrose met veel exsudaat. <ul style="list-style-type: none"> - Wond spoelen met lauw kraanwater. - Maak gebruik van geschikt wondmateriaal (zie hiernaast). 	Droge necrose. Geen verbandmateriaal Natte necrose met weinig exsudaat: <ul style="list-style-type: none"> - Barrièrecreme, enzymatische necrose oplosser en afdekken met een niet verklevend verband. Natte necrose met veel exsudaat: <ul style="list-style-type: none"> - Hydrofibre afdekken met absorberend of schuimverband.

Casus 4

Categorie 4 (rode wond).

Gradatie	Definitie	Doel behandeling	Behandeling	Wondmateriaal
4. Rode wond 	Uitgebreide weefselschade of weefselversterf (necrose) aan spieren, botweefsel of ondersteunende weefsels, met of zonder schade aan de opperhuid (epidermis) en lederhuid (dermis).	Beschermen, creëren vochtig wondmilieu, absorberen van het overtollig exsudaat.	Weinig exsudaat. <ul style="list-style-type: none"> - Huidreiniging, schoonspoelen met lauw kraanwater. - Bescherming van de gezonde huid. Veel exsudaat. <ul style="list-style-type: none"> - Huidreiniging, schoonspoelen met lauw kraanwater. - Maak gebruik van geschikt wondmateriaal (zie hiernaast). 	Weinig exsudaat: <ul style="list-style-type: none"> - Hydrocolloïd of hydrogel. Afdekken met niet verklevend verband, barrièrecrème/spray op de wondranden. Veel exsudaat: <ul style="list-style-type: none"> - Hydrofibre afdekken met absorberend verband of schuimverband met barrièrecrème/spray.

Categorie 4 (Gele wond).

Gradatie	Definitie	Doel behandeling	Behandeling	Wondmateriaal
3. Zwarte wond 	Zie 'Definitie gradatie 3 rode wond'.	Necrose verwijderen.	<p>Droge necrose.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Huidreiniging en schoonspoelen met lauw kraanwater. - Necrotomie, indien droge necrose op hielen geen necrotomie maar vrijhouden van onderlaag. <p>Natte necrose met weinig exsudaat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wondspoelen met lauw kraanwater + bescherming van de gezonde huid. Maak gebruik van een materiaal om de necrose te verwijderen (zie hiernaast). <p>Natte necrose met veel exsudaat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wond spoelen met lauw kraanwater. - Maak gebruik van geschikt wondmateriaal (zie hiernaast). 	<p>Droge necrose. Geen verbandmateriaal</p> <p>Natte necrose met weinig exsudaat: - Barrièrecreme, enzymatische necrose oplosser en afdekken met een niet verklevend verband.</p> <p>Natte necrose met veel exsudaat: - Hydrofibre afdekken met absorberend of schuimverband.</p>

Categorie 4 (zwarte wond).

Gradatie	Definitie	Doel behandeling	Behandeling	Wondmateriaal
4. Zwarte wond 	Zie 'Definitie gradatie 4 rode wond'.	Necrose verwijderen.	<p>Droge necrose.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Huidreiniging en schoonspoelen met lauw kraanwater. - Necrotomie, indien droge necrose op hielen geen necrotomie maar vrijhouden van onderlaag. <p>Natte necrose met weinig exsudaat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wondspoelen met lauw kraanwater + een crème om de gezonde huid te beschermen. - Maak gebruik van een geschikt wondmateriaal (zie hiernaast). <p>Natte necrose met veel exsudaat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wond spoelen met lauw kraanwater. - Maak gebruik van geschikt wondmateriaal (zie hiernaast). 	<p>Droge necrose:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geen wondmateriaal. <p>Natte necrose met weinig exsudaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barrièrecreme, enzymatische necrose oplosser en afdekken met een niet verklevend verband. <p>Natte necrose met veel exsudaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hydrofibre afdekken met absorberend- of schuimverband.

Verbandmaterialen

Hydrocolloïd

Wondfolie

Hydrogel

Barrière crème / spray

Hydrofiber

Absorberend verband

Schuimverband

Hydrogel met alginaat

Alginaat

Niet verklevend verband

Enzymatische necrose oplosser

Wondbehandeling...

Zorgen voor adequate pijnstilling.

Behandel chronische pijn a.d.h.v. de WHO Pijnladder.

Verder nagaan:

Oa.

Voedingstoestand

Houding

Take home-message

- Gebruik classificatie en daarbij behorend wondverband
- Beperk je tot één verbandtype per soort
- Aandacht voor bijkomende factoren: Voeding, doorbloeding, AD-materiaal (zit of bed houding)
- Vraag advies bij SO/Ergo/diëtiste (de laatste wordt niet vergoed in de thuissituatie)

Nieuwe heup/knie?? (Contra) indicaties en revalidatietraject

Inleiding:

Leerdoelen oa:

Wanneer verwijst je naar de orthopaed?

Wat zijn de contra-indicaties voor een nieuwe heup/knie bij artrose

Plaatsbepaling van de diagnostiek

Diagnose van artrose:

Anamnese:

Hoe gaat de ADL?

Nachtelijke pijnen?

Hoe veel minuten kunnen lopen voordat pijnklachten optreden?

Klachten bij fietsen?

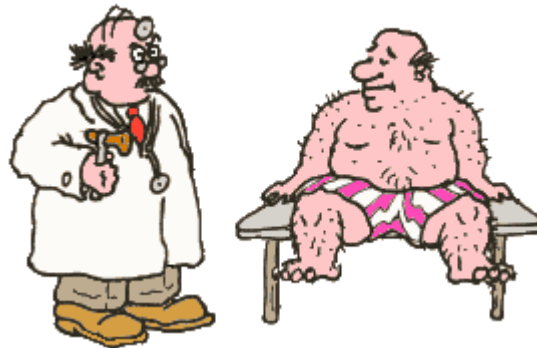
Pijn bij het staan?

Opstart problemen?

Lichamelijk onderzoek

Diagnose van artrose:

Wat mag je beslist niet vergeten bij LO?

Voel en beweeg het gewricht

“Draai aan de heup”

Is er echt stijfheid?

Is het pijnlijk?

Crepiteren

Twijfels?

Laat alleen een röntgenfoto maken bij differentiaal diagnostische onzekerheid of onvoldoende informatie op basis van klinische criteria

Verder:

Bij artrose knie of heup:

- Zorg voor verlichting van de pijn, verbetering van de functionaliteit en vermindering van de stijfheid.
- Begin alvorens te starten met NSAID's, met een proefbehandeling paracetamol van 4 dd 1 gram gedurende 2 weken.

Pijnstilling helpt niet en dan?

Ga dan na of:

Het heup of kniegewricht daadwerkelijk de invaliderende factor is?

Iemand vanwege pijnklachten <15 min kan lopen?

Er sprake van nachtelijke pijnklachten (zijn andere diagnoses voldoende uitgesloten?)

Er een beperking in de ADL?

Sluit uit dat:

De fysieke beperking de oorzaak is van de verminderde mobiliteit

Er sprake is van een dementie

En dan:

Pas een verwijzing naar de orthopaed.

Problemen postoperatief bij mensen dementie:

Toegenomen kans op delier na operatie

Probleem is ook de nabehandeling:

Kan zich niet houden aan de afspraken van het oefenprogramma!!!

Overweeg bij mensen met dementie:

Bij een opvlamming van artrose vaker
kenacort injecties !

Revalidatie traject na gewrichtsvervangende prothese:

Waar revalideren?

- Afh van mantelzorg kunnen mensen thuis revalideren, anders in een revalidatiecentrum of een revalidatieafdeling in een verpleeghuis.

Hoe lang?

- Revalideren na een knie duurt langer dan na een heup (6-8 wkn resp 4-6wkn)

Revalidatie traject:

Risico's voor niet slagen revalidatie (vanuit praktijk en deels uit onderzoek):

- Trainbaarheid (cognitie)
- Angst voor vallen
- Een niet gestandaardiseerd oefenprogramma
- Motivatie/steun vanuit omgeving
- Dementie (cognitie en verhoogd risico op delier post ok)
- Preoperatieve spierkracht (m.n. bovenbeen spieren)/conditie (verminderde mobiliteit niet t.g.v. puur de artrose)
- Multimorbiditeit/frailty

Take home message:

- Doe goede diagnostiek met zo min mogelijk hulpmiddelen
- Pas goede pijnstilling toe; denk vaker aan Kenacort
- Operatie overwegen als artrose invaliderend is
- Schat kans op geslaagde revalidatie vooraf in

Pneumonie: the old men's friend??

Leerdoelen:

Inschatten van de ernst van een pneumonie

Behandelen of niet?

Wat verstaan we symptoombestrijding?

Hoe kun je de inschatting maken?

Dmv scorelijsten:

Een prognostische score voor patiënten met
pneumonie en dementie

CRB-65 score (Beslisregel verhoogd risico op
overlijden)

CRB-65 score

Verwardheid (C-onfusion)

Ademfrequentie >30 /min (R-espriatory rate)

Syst RR <90 mm Hg (B-loodpressure)

Leeftijd (≥ 65 jr)

Temperatuur <35 ° C of >40 ° C

Polsfrequentie >125 /minuut

Score 3 of hoger HOGE mortaliteit

Prognose bij pneumonie en dementie

Geslacht: vrouw/man

Ademhalingsfrequentie, per minuut:

< 21/ 21-30/ 31-40/ > 40

Dyspnoe: niet aanwezig/aanwezig

Polsfrequentie, per minuut

< 76/ 76 – 95/ 96 – 115/ > 115

Bewustzijnsdaling: niet aanwezig/ aanwezig

Drinken, gemiddelde afgelopen week

voldoende ($\geq 1,5$ l/dag)/onvoldoende ($< 1,5$ l/dag)

Vervolg: Prognose bij pneumonie en dementie

Afhankelijkheid met eten

zelfstandig/ hulp nodig/volledig afhankelijk

Decubitus

niet aanwezig/aanwezig

Behandelen of niet??

Aandachtspunten besluitvorming behandelen van patiënten met een pneumonie

Aandachtspunten besluitvorming behandelen van patiënten met een pneumonie

---

1/ medische aspecten

- prognose

- belasting van behandelen

2/ wens van de patiënt

- huidige wens indien wilsbekwaam

- vroegere wens (wilsverklaring)

- reconstructie wens door familie en
zorgverleners

3/ belang van de patiënt (“best interest oordeel”)

- volgens familie

- volgens hulpverleners

Palliatief beleid: is het ook “the old men’s friend??”

Uit studies blijkt dat Nederlandse patiënten in de terminale fase vaker benauwd zijn dan Amerikaanse patiënten, terwijl wij een terughoudender beleid hebben t.o.v. bijv. bij Amerikaanse patiënten.

Echter dit vertaalt zich **niet** in het frequenter toepassen van behandelingen ter verlichting van symptomen.

Take home-message:

Pneumonie een old's mens friend?

Ja, maar **alleen** met goede symptoombestrijding:

Bij klachten in terminale fase overweeg dan:

Antibiotica (als symptoom bestrijding)

Verder natuurlijk:

Opiaten, hypnotica, sedativa en anxiolytica

-> overweeg subcutane toediening!

Vergeet de O₂ niet!!! (herstelt de hypoxie en geeft rust)

Pruritus senilis

Pruritus senilis

Jeuk door droogheid van de huid door een relatief te kort schieten van de talgklierproductie bij ouderen

Mogelijke oorzaken van deze vorm van jeuk zijn:

- Reactie op geneesmiddelen
- Aambeien
- aarskloven (= anale fissuren)
- chronische nierinsufficiëntie
- ijzergebrek (anemie)
- leverziekten
- reuma (o.a. reumatoïde artritis)
- schildklieraandoening (hyper- en hypothyreoïdie)
- diabetes
- parasieten (zoals luizen, schurft...) en wormen
- kanker (leukemie lymfomen zoals Hodgkin en non-Hodgkin, multiple myeloma, borst- en maagkanker)
- AIDS

Mogelijke oorzaken van deze vorm van jeuk zijn:

- eosinofilie / hypereosinofiel syndroom
- voedingsallergie of intolerantie
- bijschildklierandoening (hyperparathyreoïdie)
- jicht
- multiple sclerose
- systeemziekten (Sjögren syndroom)
- psychisch

Meestal geven deze afwijkingen veralgemeende jeuk over het hele lichaam, soms vooral op armen en benen en op de rug.

Pruritus senilis

Wat zien we bij lichamelijk onderzoek?

- Vaak zichtbare droge huid
- Met fijne pityriasiforme schilfering
- Vooral in flanken, lateraal op bovenarmen en op onderbenen
- Soms nauwelijks afwijkingen zichtbaar

Pruritus senilis

Therapie:

- Het afleren van verkeerde was-gewoonten
- Het verbeteren van de luchtvochtigheid in huis (indien mogelijk)
- En het vet houden van de huid (zie stappenplan)

STAPPENPLAN BIJ JEUK OP BASIS VAN PRURITUS SENILIS

Stap 1:

- Geen zeep of Menalind meer gebruiken.
- Wassen met water en geëmulgeerde zoete olie (oleum arachidum emulgatum).
- Voeg hiertoe 10 cc. olie toe aan een kom waswater.
- De huid hoeft hierna niet meer afgespoeld te worden met water.

STAPPENPLAN BIJ JEUK OP BASIS VAN PRURITUS SENILIS

Stap 2:

- Doorgaan met stap 1.
- Smeren met oculentum simplex ((niet steriel!) = oogzalfbasis), 1 of 2x daags.

STAPPENPLAN BIJ JEUK OP BASIS VAN PRURITUS SENILIS

Stap 3:

- Doorgaan met stap 1.
- Droge huidgedeelten behandelen met hydrocortisoncrème 10 mg/g.,
1 of 2x daags.
- De behandeling met hydrocortisoncrème is in principe een tijdelijke maatregel.

STAPPENPLAN BIJ JEUK OP BASIS VAN PRURITUS SENILIS

Stap 4:

- Doorgaan met stap 1.
- Droge huidgedeelten behandelen met triamcinoloncrème 1 mg/g. Ook deze crème moet DUN worden aangebracht; ter bescherming van de eigen huid dienen handschoenen te worden gedragen.
- De behandeling met triamcinoloncrème is in principe ook een tijdelijke maatregel.

STAPPENPLAN BIJ JEUK OP BASIS VAN PRURITUS SENILIS

Bij stap 3 en 4 na gebleken verbetering weer overgaan op oculentum simplex (= stap 2). Dit kan in principe “levenslang” gehandhaafd blijven.

Take home-message

Houdt de oude huid vet: wassen met olie, smeren met oculentum simplex (of andere indifferente vette crème).

Dank voor uw aandacht!

Heeft u nog vragen ?